

Kuva: Diana Luganski

KONEEN SÄÄTIÖ TUKEE PAKENEVIA TUTKIJOITA JA TAITEILIJOITA VERKOSTOJENSA JA TUTKIMUKSEN AVULLA

KALLE KORHONEN

Tiede- ja taiderahoituksen johtaja | Koneen Säätiö

Kun Putinin armeija oli hyökännyt Ukraina helmikuussa, ensimmäisen järkytksen hiukan laskeuduttua myös suomalaisissa apurahasäätiöissä alettiin pohtia, miten ukrainalaisia voisi auttaa. Humanitaarisen avun antaminen, varsinkin rahan lähettäminen suoraan Ukrainaan, oli monille säätiöille mahdotonta, koska säätiöllä on aina säännöissään rahan käyttöä rajoittava tarkoituksipykälä. Koneen Säätiö pystyi kuitenkin myöntämään lisätukea. Venäjän hyökkäyssodasta aiheutuva lisärahoitus keväällä ja kesällä 2022 osoitettiin tieteen ja taiteen tekijöille, kuten säätiön jakama rahoitus muutenkin. Lisärahoituksen myöntämisessä käytettiin säätiön verkostoja. Säätiö on pitkäjänteisesti rakentanut verkostoja, joiden kautta monet taiteen ja tieteen tekijät ovat vierailleet Suomessa tutkijavaihdossa tai taiteilijaresidenssissä.

Ukrainalaisille Suomi ei kuitenkaan ole maa, johon haluaisi hakeutua tiedettä tai taidetta tekemään, edes tutkijavaihtoon tai taiteilijaresidenssiin. Keski-Eurooppa on lähempänä, ja siellä on enemmän mahdollisuuksia, kun taas Suomi on maantieteellisesti lähempänä Venäjää kuin Ukrainaa. Sen sijaan venäläisille yhteiskuntatieteilijöille ja taiteilijoille, joista monet eivät pysty toimimaan diktatuurin jatkuvasti tiukkenevassa ilmapiirissä, Suomi on avannut uusia mahdollisuuksia. Tämä siitä huolimatta, että Suomi ei väkivaltaan ole juurikaan Pietarin kaupunkia suurempi.

Koska Koneen Säätiö on ensisijaisesti tieteellisen tutkimuksen rahoittaja, säätiön verkostoja tiedeyhteisöihin on rakennettu vuosikymmenien ajan. Olemme yhteistyössä Helsingin yliopiston

tutkijakollegiumin kanssa jo 20 vuoden ajan tukeet Baltian maista, Ukrainasta, Belarusista ja Venäjältä tulevien tutkijoiden muutaman kuukauden oleskelua Helsingissä. Tutkijakollegiumin luonteen kuuluu, että tutkijat ovat ihmistieteilijöitä eli pääosin yhteiskuntatieteilijöitä tai humanisteja. Varsinkin alkuaikoina näistä maista tuleville tutkijoille mahdollisuus käyttää Helsingissä ajantasaista tutkimuskirjallisuutta oli erittäin tärkeä, kun kotimaassa kirjallisuutta oli heikommin saatavilla. Koko tutkimusympäristö Helsingissä Aleksanteri-instituutteineen ja vahvoine slaavilaisten kielten ja kirjallisuuden tutkimusperinteineen on tukenut vieraillevien tutkijoiden toimintaa.

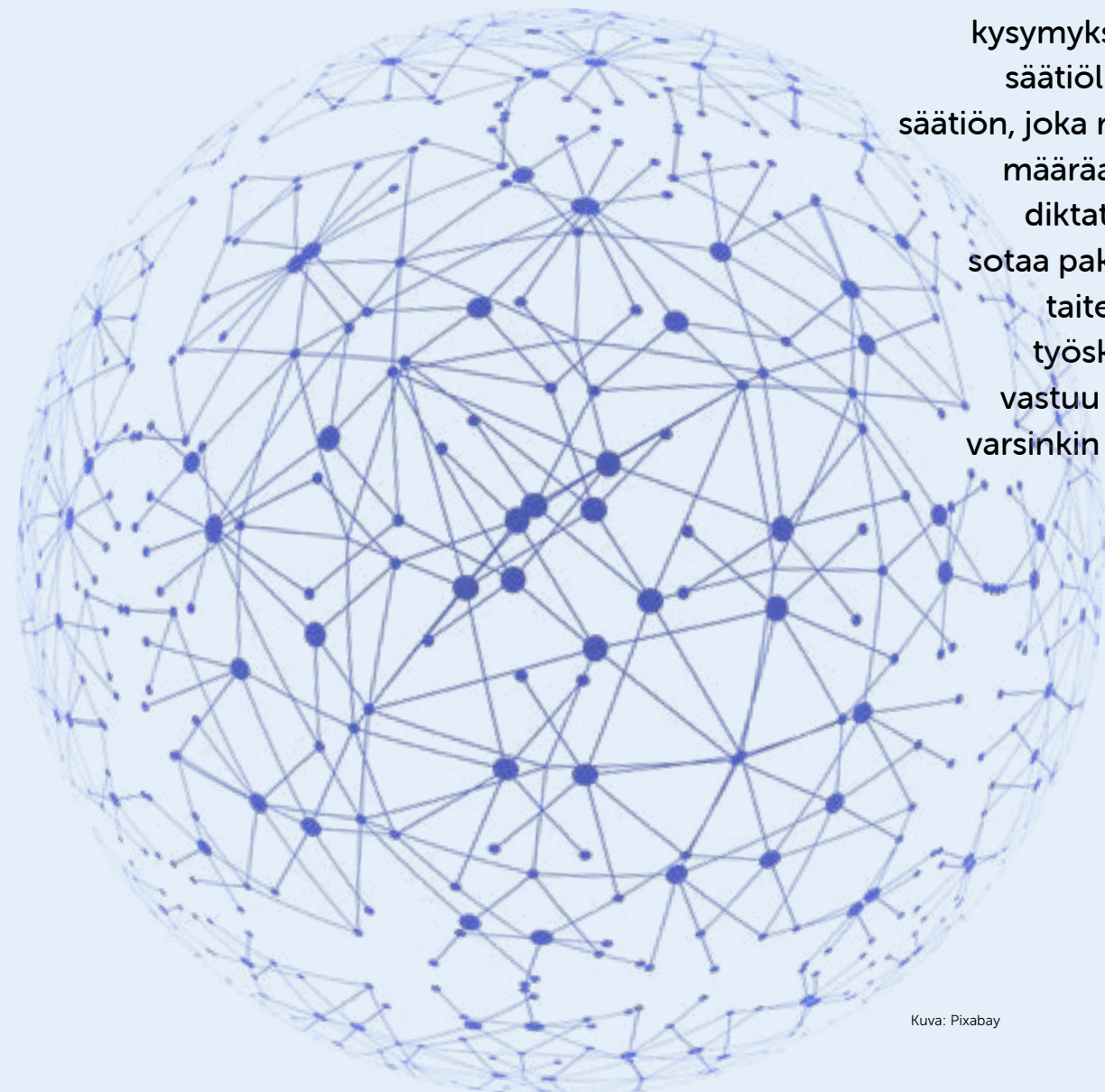
Maasta toiseen muuttavia taiteilijoita säätiö on tukenut aluksi Saaren kartanon taiteilijaresidenssin kautta ja sittemmin myös taiteellista työtä rahoittamalla. Vuonna 2022 säätiö liittyi suomalaisten taiteilijaresidenssien muodostamaan Ukraine Solidarity Residencies -verkostoon, aluksi niin, että Saaren kartano oli siinä mukana. Kesällä ja syksyllä säätiö myönsi verkostoon tuleville taiteilijoille apurahoja. Osa heistä pystyi saamaan rahoituksen myös syksyn yleisessä haussa, kuten merkittävä teatterintekijä Mihail Durnenkov. Hän oli paennut keväällä 2022 perheensä kanssa Suomeen ja jatkoi ohjaustyötään Suomeen tultuaan. Syksyn apurahahaussa hän sai säätiön rahoituksen uutta näytelmää varten.

Säätiö on vuosien mittaan lisännyt ymmärrystä pakolaisten tilanteista myös tutkimuksen avulla. Yksi uusi esimerkki kiinnostavasta tutkimushankkeesta on Eveliina Lyytisen johtama Endings – Refuge, Time, and Space, jossa ovat mukana myös

tutkijat Erna Bodström ja Camilla Marucco sekä taiteilijat Rewan Kakil ja Ahmed Zaidan. Tutkimuksen näkökulma on uudenlainen: siinä tarkastellaan pakolaisuuden loppuja. Eli tutkijat ja taiteilijat kysyvät: loppuuko pakolaisuus koskaan? Ja jos se loppuu, niin miten, milloin ja missä? Loppuuko pakolaisuus turvapaikan saamiseen vai loppuuko se ollenkaan?

Tässä onkin hyviä kysymyksiä myös säätiölle: missä säätiön, joka rahoittaa määräajaksi dik-

tatuuria tai sotaa pakenevien taiteilijoiden työskentelyä, vastuu alkaa tai varsinkin loppuu? Miten suomalaisen yhteiskunnan rakenteet saataisiin sellaisiksi, että pakolainen läheisineen voi jäädä maahan, eikä tarvitse heti hakeutua sellaiseen maahan, joka huolehtii paremmin niistäkin ihmisistä, jotka eivät ole syntyneet samassa maassa? Tiedettä ja taidetta rahoittavat säätiöt eivät vielä ole oppineet tukemaan vaikuttamistyötä, joka tähtää rakenteiden muuttamiseen paremmiksi.

Tässä onkin hyviä kysymyksiä myös säätiölle: missä säätiön, joka rahoittaa määräajaksi diktatuuria tai sotaa pakenevien taiteilijoiden työskentelyä, vastuu alkaa tai varsinkin loppuu?

Kuva: Pixabay

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -käyttöluvalla. Tarkastele käyttöluvaa osoitteessa: <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>